

2021-09-03

M-2019-2398

M-2017-1668

(tidigare
ärendenr.)

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Krav på åtgärd av förskoleverksamhet förenat med vite

Kummelnäs 13:1, Kummelnäs Förskola, Kummelnäsvägen 81

Förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden (MSN) beslutar följande villkor för kommunstyrelsen i Nacka kommun, organisationsnummer 212000-0167, angående verksamheten Kummelnäs förskola på fastigheten Kummelnäs 13:1:

1. Verksamheten förbjuds att ha aktiviteter för barn i rum, där förskolan inte kan visa att tillräcklig mängd uteluft tillförs direkt till varje av dessa rum eller på annat sätt kan visa att uteluft tillförs varje av dessa rum på ett likvärdigt sätt.

Med ”tillräcklig mängd uteluft” menas att det ska tillföras minst 7 liter uteluft per person som normalt sett vistas i rummet samtidigt, samt ett tillägg på 0,35 liter per sekund och kvadratmeter golvarea. Detta gäller som minimum vid stillasittande sysselsättning.

2. För att det ska framgå att punkt 1 uppfylls ska följande redovisas: Luftflödena (till- och frånluft) ska för varje rum där barn normalt vistas redovisas i ett luftflödesprotokoll. Ventilationens dimensionering och rummets användning ska redovisas på en ritning med nedanstående uppgifter:

- Hur många personer som uteluften är dimensionerad för i varje rum, där barn normalt vistas varaktigt i.
- Hur många personer som normalt använder varje rum samtidigt.
- Varje rums golvarea (kvadratmeter).
- Rummets benämning, enligt luftflödesprotokollet som ligger till grund för siffrorna.

Redovisningen ska vara miljöenheten tillhanda senast 24 månader från det att beslutet vunnit laga kraft.

Förbudet gäller **från och med 24 månader från det att beslutet har vunnit laga kraft.**

Förbudet är förenat med ett löpande vite om 500 000 kronor per halvår så länge punkterna 1 och 2 ovan inte är uppfyllda. Vitet är 450 000 kronor för punkten 1 och 50 000 kronor för punkten 2.

Beslutet gäller omedelbart även om det skulle överklagas.

Information/definitioner

* Om ventilationen i ett rum är för lågt dimensionerad så är det inte tillåtet att planera att de används så att barn vistas där. Däremot är det inget förbud mot att rummet används för andra ändamål, till exempel som förråd eller liknande.

* Med stillasittande sysselsättning avses sådan verksamhet där barnen inte ”springer” utan står, går, kryper eller sitter. Vid ”spring” krävs mer uteluft än vid stillasittande sysselsättning.

* Det antal personer som uteluften beräknas räcka till ska avrundas nedåt till närmaste heltal.

Exempelvis: I ett rum där uppmätt uteluft beräknas räcka till 6,8 personer får högst 6 personer (barn som pedagoger) normalt vistas vid stillasittande sysselsättning.

Formeln som ska användas är mängden uppmätt uteluft i liter per sekund minus (0,35 multiplicerat med rummets golvarea i kvadratmeter) dividerat med 7¹.

Lagstöd

Beslutet är fattat med stöd av 26 kap. 9, 14, 21 och 26 §, 9 kap. 3 § samt 1 kap. 1 §, 1 p, 2 kap. 1-3 och 6-7 § miljöbalken och 2-4 § viteslagen.

Sammanfattning

Kummelnäs förskola förelades den 19 december 2018 att utreda vilka åtgärder som behövs för att verksamheten ska ha rätt ventilation i förhållande till antalet barn som vistas i varje rum. En tids- och åtgärdsplan skulle redovisas senast den 19 februari 2019. Förskolan har inte redovisat några åtgärder för att kompensera bristerna på tillförd uteluft.

Förskolan har dessutom inte visat att de har kontroll på att den tillförda uteluften som ändå finns fördelar sig mellan de olika rummen på ett tillfredsställande sätt.

Miljöenheten har den 5 mars 2019 skrivit till förskolan och enheten för fastighetsförvaltning om den otillräckliga ventilationen. Den 3 februari 2020 fick miljöenheten en redovisning av en ventilationsgenomgång, som förvaltaren genomfört under november/december 2019. I rapporten beskriver förvaltaren att ventilationen är dimensionerad för rätt antal personer på byggnadsnivå, men på rumsnivå förekommer att ventilationen enbart klarar cirka 50% av behovet. Förvaltaren beskriver att ventilationsaggregaten har kapacitet för att tillföra rätt mängd luft, men under förutsättning att de installerar ett kanalsystem som klarar verksamhetens behov.

¹ Källa: Folkhälsomyndighetens föreskrift FoHMFS 2014:18

Ärendet

Förskolan ingår i en tillsynsombgång som omfattar åren 2017 och 2018, med fokus på att bedöma om ventilationen i förskolor är dimensionerad till antalet personer som normalt är där.

Miljöenheten gjorde ett tillsynsbesök den 28 november 2017. Eftersom det saknades utlovat underlag valde miljöenheten den 19 december 2018, § 891 MSN, att förelägga om utredning av åtgärder om luftflöden på förskolan, se bilaga 1 till tjänsteskrivelsen.

Förvaltaren uppgav den 29 mars 2019 att de skulle beställa åtgärder enligt en ventilationsutredning som gjorts på förskolan. Utredningen genomfördes dock inte förrän sent under 2019, och redovisades till miljöenheten i början av februari 2020. I rapporten beskriver förvaltaren att ventilationen är dimensionerad för rätt antal personer på byggnadsnivå, men på rumsnivå förekommer att ventilationen enbart klarar ca 50% av behovet. Förvaltaren beskriver att ventilationsaggregaten har kapacitet för att tillföra rätt mängd luft, men under förutsättning att de installerar ett kanalsystem som klarar verksamhetens behov. Valfärd skola uppgav i början av 2020 att de på två av tre avdelningar var för många personer med hänsyn till ventilationen. Enheten uppgav vidare att det inte var möjligt att planera om verksamheten, utan att det var för låga flöden i byggnaderna. Även verksamheten har informerat miljöenheten att de är fler personer i de flesta rum än vad ventilationskapaciteten tillåter. Verksamheten uppgav också att det var omöjligt att bedriva verksamhet med 2–3 barn i varje rum, vilket ventilationen var dimensionerad för. Ingen mer detaljerad redovisning har kommit in.

Enligt mail från verksamheten den 24 augusti 2021 har de inte fått någon förbättring av ventilationen på Dalen eller något besked om när den ska göras.

Miljöenheten har utöver ovan haft flera kontakter med förskolan, enheten för fastighetsförvaltning och Valfärd skola i kommunen.

Skäl till beslut

Tillsynsbesöket visar att det finns brister som innebär att det är för många personer i två av tre avdelningar och att uteluft inte tillförs på ett tillfredsställande sätt vilket innebär en risk för olägenhet för människors hälsa.

Ventilationen är den begränsande faktorn i ett rum. Enligt Folkhälsomyndigheten behövs strax över 7 liter per person för att undvika olägenhet för människors hälsa. Dessa riktvärden bygger på vetenskaplig forskning som visar att de flesta mår bra och kan prestera vid dessa flöden. Ibland behövs högre flöden än så för att luften ska vara bra. Vid sysselsättning som inte är stillasittande, det vill säga ”spring” krävs mer än 7 liter uteluft per person. Till exempel andas en människa ut runt 15 liter koldioxid per timme vid sängläge, 20 liter vid stillasittande och vid motion runt 120 liter per timme. Det är viktigt att ventilationen sätts på minst en timme innan verksamhetsdagen börjar för att föroreningar

ska hinna vädras ut och luftkvaliteten vara godtagbar. Detta kan variera då effektiviteten på luftutbytet skiljer sig åt beroende på typ av ventilation och hur den är installerad. Tillfälligt kan detta lösas med regelbundna vädringsrutiner. Vintertid kan det dock vara svårt att vädra regelbundet då man kyls ut lokalerna. Denna lösning är också sårbar, då det ofta blir personbundet samt att personer byts ut.

Barn och ungdomar vistas en stor del av dygnet inomhus och inomhusmiljön har stor betydelse hur de exponeras för olika hälsoskadliga ämnen. Därmed har den även stor betydelse för barns och ungdomars hälsa. Ventilationsanläggningen i en byggnad ska transportera bort partiklar som allergener, kemikalier och andra föroreningar i inomhusluften, samtidigt som den ska tillföra frisk luft. Ventilationsanläggningens funktion och dimensionering har stor betydelse för inomhusmiljön. Låga flöden leder till större smittrisk, mer inandningsbara partiklar och allergen med ökad risk för astma och allergi. Hormonstörande mjukgörare från plaster i mattor och flamskyddsmedel fastnar också på partiklar som andas in och som barnen får i sig när de slickar sig på fingrarna. Städning i kombination med ventilation är därför speciellt viktig i förskolan av den anledningen. Dålig luftkvalitet även leda till trötthet och koncentrationssvårigheter.

Trots föreläggande från december 2018, har förskolan inte gjort något för att säkra att barnens inomhusmiljö ska anses vara tillfredsställande enligt miljöbalken. Det är verksamheten som har bevisbördan och ska kunna visa att luftflödena är tillräckliga samt att luftkvaliteten inte innebär risk för olägenhet för människors hälsa. Verksamheten har inte visat detta.

Verksamheten är även ansvarig för att verksamhetslokalerna uppfyller miljöbalkens krav. Om en förskola inte kan anpassa verksamheten eller förmå fastighetsägaren att anpassa lokalerna eller vara beredd att betala för åtgärderna, behöver verksamheten upphöra eller hitta en ny lokal.

Miljöenheten bedömer att ett vitesföreläggande är motiverat för att förmå förskolan och huvudmannen för verksamheten att efterleva gällande krav enligt miljöbalken avseende inomhusluften i rummen på förskolan där barnen normalt vistas. Vitesbeloppets storlek är satt utifrån vad liknande ventilationsåtgärder kostar.

Per Enarsson
Enhetschef
Miljöenheten

Maria Nuder
Miljö- och hälsoskyddsinspektör
Miljöenheten

Bilaga:

Beslut om föreläggande om utredning av åtgärder om luftflöden, § 891 MSN, daterat den 19 december 2018